

**UNIVERSITAT
JAUME·I**

TREBALL FINAL DE GRAU EN MESTRA D'EDUCACIÓ INFANTIL

UNA MIRADA CAP ENRERE:

**Una proposta per a treballar la història
d'Almassora a Educació Infantil**

Alumna: Olga Serrano Pitarch

Tutora TFG: Sara Prades Plaza

Àrea: Didàctica de les ciències socials

Curs acadèmic: 2017/2018

Index

Agraïments.....	1
Resum.....	2
Abstract.....	3
1. Justificació.....	4
2. Introducció teòrica.....	5
3. Metodologia.....	6
4. Resultats.....	8
5. Conclusions.....	17
6. Bibliografia.....	18
7. Annexos.....	19

Agraïments

M'agradaria agrair l'ajuda rebuda en aquest Treball Final de Grau a la tutora i supervisora del mateix, Sara Prades Plaza, per guiar-me en tot moment i donar-me els consells i les pautes perquè aquest treball donara el millor de si.

També, a la meua mestra supervisora de Pràcticum, Ana Pitarch Domínguez, per fer possible la posada a terme del projecte, pel suport i la confiança depositada en mi.

Resum

La història en Educació Infantil, com afirmen diversos autors, és una bona eina perquè els més menuts respecten la societat multiètnica en la qual vivim. El passat forma part del nostre dia a dia, ens ajuda a saber qui som i a treballar qui serem. A més, alguns autors assenyalen que els alumnes d'Educació Infantil són completament capaços d'assolir i entendre la història, sols se'ls ha d'ajudar i exposar-la d'una manera fàcil i senzilla. Per aquestes raons, hem decidit portar a terme un Treball Final de Grau basat en la posada en pràctica d'un projecte relacionat amb la història d'Almassora, concretament ens centrem en algunes de les etapes que formen el seu passat, per poder aprendre els diferents pobladors i cultures que han viscut a aquesta localitat. Així doncs, l'objectiu principal del projecte és que els alumnes puguin assolir la seqüenciació de les diverses etapes i saber un poc més sobre els avantpassats del seu poble, amb una metodologia activa, que els pugui permetre ser el centre de tot el treball. Així, aquest s'ha posat en pràctica en una escola de la localitat amb alumnes d'últim curs del Segon Cicle d'Infantil, 5-6 anys. Per tant, el següent treball pretén ser una guia i recurs per als mestres de la localitat, de manera que puguin utilitzar-ho i adaptar-lo a les seues necessitats, aules i alumnes.

Paraules clau: Almassora, Educació Infantil, cultura, història

Abstract

History in Early Childhood Education, as some authors mentioned, is a great tool for children to respect the multiethnic society we live in. The past is part of our daily life and it helps us to know who we are and to work on who we will be. In addition, some authors argue that Early Childhood Education students are perfectly able to understand history if it is well explained and in an easy way. For this reasons, we have decided to carry out an essay based on the implementation of a project related to the history of Almassora, specifically focusing on some of the stages that form its past, in order to learn the different settlers and cultures that have lived in this town. Thus, the main objective of the project is that the students can achieve the sequencing of the various stages and know a little more about the ancestors of their town, with an active methodology that can allow them to be the centre of all the work. This has been put into practice in a local school with students in the last year of the Second Cycle of Early Childhood Education, aged between 5 and 6. Therefore, the following work is intended as a guide and resource for local teachers so that they can use it and adapt it to their needs, classrooms and students.

Keywords: Almassora, Early Childhood Education, culture, history

1. Justificació

El següent TFG ha estat plantejat des d'una visió crítica i reflexiva pel que fa al tractament dels continguts i competències dins d'una escola. La societat actual està experimentant una sèrie de canvis vertiginosos, els quals haurien de provocar modificacions profundes en el nostre sistema educatiu. Hem de canviar la nostra visió de l'escola, hem de veure-la com un lloc d'ensenyament-aprenentatge, un lloc d'intercanvi d'idees i de respecte.

Així mateix, el nostre context social ens condiciona sobre la manera de ser, actuar, viure... i, per aquest motiu, ens plantejem el repte d'analitzar un projecte sobre la història d'Almassora, aprofitant l'estada en pràctiques en un centre educatiu d'aquesta localitat. A més a més, la motivació anava en augment cada vegada que els alumnes anaven preguntant coses sobre el seu poble, sobre les tradicions i l'art. D'aquesta manera, els hem donat l'oportunitat de descobrir el medi social i cultural del seu poble i, per tant, han pogut adquirir un sentiment de pertinença.

Segons Gudín de la Lama (2015), la paraula "ensenyar" és molt més complexa que portar a terme una sèrie de fitxes, unitats didàctiques, més que els alumnes facen la feina ràpidament per a jugar, més que reomplir el butlletí de notes al final de cada trimestre amb què saben i el que no saben els alumnes. Per aquesta raó, aquest projecte s'ha realitzat d'una manera lúdica, manipulativa i divertida, on el més important ha estat el procés de cada alumne i no el final. Igualment, per a arribar al màxim de les possibilitats de l'alumnat s'ha intentat treballar totes i cadascuna de les huit intel·ligències de Gardner (1983): Intel·ligència intrapersonal, interpersonal, musical, corporal cinestèsica, visual-espacial, naturalista, lògica-matemàtica i la lingüística-verbal.

També, un dels principals motius pels quals creiem en aquest projecte ha sigut que els alumnes, tant del poble, nouvinguts com residents a unes altres localitats, pogueren assolir una xarxa de coneixements sobre el lloc que els envolta. Així doncs, s'ha intentat despertar certa curiositat perquè sigueren ells mateixos qui volgueren investigar sobre el seu passat, establint vincles escola-família perquè tant ells, com els seus familiars, se n'adonaren de la importància que esdevé la família al centre educatiu, ja que és una gran font de difusió de coneixements.

A la fi, fer veure la importància del medi social a aquesta etapa permet que els més menuts participen activament i amb sentit en la vida del seu poble, emmarcant cada saber en un context i amb un per què.

2. Introducció teòrica

Aquest projecte ha tingut com a objectiu principal valorar si amb el projecte implementat a l'escola s'ha assolit que els xiquets i xiquetes d'últim curs d'infantil interioritzen les idees fonamentals sobre la història del seu poble: Almassora. Com assenyala Cuenca (2011) opinem que “aspectes de la vida quotidiana que per als adults són evidents per l'experiència continuada i perllongada que tenim sobre els diferents elements que componen el medi, no són gens evidents en la ment infantil” (p.111). Per aquest motiu, és important que el projecte s'haja desenvolupat d'una manera lúdica, fent possible que els més menuts hagen consolidat la idea d'espai-temps.

Continuant en el mateix sentit, com diu Calvani (1988) considerem que els alumnes són perfectament capaços de comprendre la història, simplement han de tindre una selecció i exposició de continguts adequats a la seua edat i al seu nivell. Així doncs, les activitats que hem proposat, han pretés que els alumnes tinguen una clara seqüenciació d'algunes etapes històriques que formen la història d'Almassora: Ibers, Romans, Àrabs, Cristians i Segle XX.

Com Wood i Holden (2007) entenem que “la història és una disciplina que connecta el passat i el present i ens informa del futur” (p.23). Segons aquesta idea podem assenyalar que sabent qui hem sigut i qui som, podrem millorar el nostre futur, ja que coneixerem el nostre passat i l'intentarem millorar. Llavors, com afirma Díaz (2010) considerem que la memòria històrica ens enriqueix per dins i per fora i, per tant, la seua conservació hauria de ser un repte per a tots nosaltres.

Segons esmenten Prades i Ramiro (2015) “el passat és part de la nostra quotidianitat, per tant és imprescindible per entendre el medi social i cultural que envolta el nen” (p.92). Per tant, com s'ha dit abans, aquest Treball Final de Grau intentarà analitzar si a partir del projecte portat a terme els més menuts han estat capaços d'assolir el més important i característic de la història del seu poble.

D'altra banda, cal fer referència a la importància d'una altra qüestió, com ho fan Wood i Holden (2007), ja que considerem que “la història, com moltes àrees del currículum, també té el paper d'educar als infants per a la societat multiètnica i multiracial en què vivim” (p.34). D'aquesta manera, gràcies al projecte implementat, s'ha observat que Almassora ha sigut poblada per diversos pobladors, gent provinent d'altres llocs que han hagut de marxar, gent de diferents territoris que han conviscut durant diverses generacions, etc.

Això és un dels altres motius que ens han motivat per a portar a terme aquest projecte, ja que l'estudi del medi social contribueix al respecte als altres, a la formació de bons ciutadans, tal com assenyalen Prades i Ramiro (2015) creiem que “la finalitat del sistema educatiu és formar

ciutadans capaços d'inserir-se activament en la societat en què viuen. Per tant, l'estudi del medi social i cultural és prioritari" (p.11). Segons aquests autors, si no es donara importància a aquest àmbit, la societat no sabria conviure, no sabria res del seu passat i, per tant, res del seu present.

Per totes aqueixes raons, el DECRET 38/2008, de 28 de març té en compte l'àrea: *El medi natural, físic, social i cultural*, ja que exposa que:

L'Educació Infantil té com a finalitat contribuir al desenrotllament físic, afectiu, social i intel·lectual de les xiquetes i dels xiquets. En ambdós cicles caldrà ajustar-se al desenvolupament del moviment i dels hàbits de control corporal, a la comunicació i representació per mitjà dels diferents llenguatges, a les pautes elementals de convivència i relació social, així com al descobriment de les característiques físiques i socials del medi (p. 55019).

Entenem que els mestres d'educació infantil tenen en les seues mans la possibilitat de donar les ferramentes necessàries perquè els seus alumnes puguin descobrir per ells mateixos tot allò que els motive i els faça autònoms. A més, a causa d'aquesta societat tecnològica, els més menuts poden descobrir materials i ferramentes per a saber com érem abans i fer veure que el que fan té un sentit i una projecció social.

Finalment, cal afegir que aquest projecte ha estat dirigit a alumnes de segon cicle d'Educació Infantil. Com s'ha fet referència abans, l'objectiu principal del mateix era conèixer la història i patrimoni d'Almassora d'una manera lúdica i activa. Però a més d'aquest, s'han treballat una sèrie d'objectius secundaris com: identificar les diferents etapes per les quals ha passat Almassora, reconèixer les manifestacions culturals de cada etapa, fomentar l'estima per la cultura del seu poble, aprendre manipulativament, desenvolupar el vocabulari associat, promoure la participació de l'alumnat, fomentar el treball a casa i la investigació i, per últim, identificar les similituds i diferències des de l'antiguitat fins ara.

3. Metodologia

Aquesta investigació ha pretés ser qualitativa, ja que ens hem centrat en la qualitat de la informació que volíem fer arribar i no en la quantitat. La mostra han sigut 24 xiquets i xiquetes d'edats compreses entre els 5 i els 6 anys, per tant és una mostra mixta, sense fer cap tipus d'elecció d'alumnat, havent estat escollits per haver estat els nostres alumnes de la classe en què hem portat a terme el Pràcticum II. Per a portar a terme aquesta investigació, s'ha elaborat un projecte de treball amb la finalitat d'aconseguir l'objectiu final: conèixer la història i patrimoni d'Almassora d'una manera lúdica i activa.

Així doncs, a continuació es fa una explicació sobre la manera amb la qual es tractarà el projecte: la metodologia del següent projecte ha estat basada principalment en el constructivisme, ja que ha pretès partir dels coneixements previs de l'alumnat i a partir d'aquests, i amb l'ajuda del/la mestre/a, arribar finalment als objectius esmentats, ampliant així, les seues idees i coneixements. D'aquesta manera, s'ha tractat de relacionar el que ja saben amb el nou que a poc a poc van aprenent, adaptant tot el realitzat a classe amb la realitat mitjançant les seues pròpies experiències i vivències, fomentant així la motivació i participació de tota la classe.

A més, aquest treball tenia com a finalitat analitzar els alumnes coneixien la història del seu poble, això sí, d'una manera activa, participativa i bidireccional. Per tant, el/la mestre/a en el projecte era un guia en el procés d'aprenentatge dels alumnes i actuava en la proposta d'activitats, introduint-les i explicant-les perquè els alumnes pogueren treballar de manera individual i grupal, a més d'assolir el treball autònom.

Amb aqueix objectiu s'ha treballat amb els alumnes mitjançant diferents agrupaments. En algunes activitats s'ha treballat de manera individual, per a fomentar l'autonomia personal. D'altra banda, per parelles o xicotets grups, per a fomentar la relació entre els seus iguals, les habilitats socials, la cooperació... Finalment, algunes s'han portat a terme de manera conjunta amb tota la classe, ja que d'aquesta manera, es potenciava la sociabilització amb la resta de companys.

Seguint el model de Fobel (2003), les activitats s'han presentat d'una manera senzilla i clara perquè els alumnes estigueren segurs i sapigueren què és el que havien de fer. Fins i tot, aquestes els han convertit en els principals protagonistes de cadascuna d'elles, ja que, han sigut adaptades i pensades per a poder atendre la gran diversitat que podem trobar dins d'una aula d'infantil, per a així poder ajustar l'ajuda i traure el millor de cadascun dels alumnes. Com no pot ser d'una altra manera, la metodologia proposada ha sigut global perquè com assenyalen Prades i Ramiro (2015) considerem que:

S'hauran de crear situacions d'ensenyament-aprenentatge globalitzades, on es relacionen les diverses àrees, tant en els conceptes com en els procediments i actituds. D'aquesta manera es possibilitarà que l'aprenentatge siga significatiu, que estiga relacionat amb l'experiència diària dels xiquets, amb objectes i situacions conegudes, com a punt de partida (p 17).

Hem valorat una metodologia integradora perquè tenia en compte les dificultats que pogueren presentar els alumnes, adaptant i ajustant l'ajuda necessària, amb la finalitat d'ajudar-los a adquirir una sèrie de competències bàsiques en relació al futur i a la realitat dels xiquets. Per tal que no sols s'han avaluat els alumnes, també hem considerat una metodologia formativa, la qual tenia l'objectiu d'avaluar també als mestres.

Es pot concloure que les activitats proposades a l'apartat següent han sorgit després d'una recerca bibliogràfica, a més de la informació proporcionada pels alumnes, com llibres, fotografies, etc. Així doncs, cal fer referència al fet que les imatges tenien un pes fonamental en aquest projecte, ja que hem considerat que si no contextualitzem i portem a la realitat el que estem fent, els alumnes no assolixen d'igual manera tots els continguts que es pretenen portar a terme.

4. Resultats

Aquest projecte s'ha portat a terme amb xiquets i xiquetes d'entre cinc i sis anys. Està dividit en cinc sessions, i es fan diverses activitats relacionades amb cada etapa històrica. Al començament de cada una de les etapes, es recorda l'anterior perquè puguin contextualitzar-la i emmarcar dins d'una realitat. El primer pas ha sigut elaborar un carnet d'historiador per a cada xiquet, així cada vegada que es tractava el projecte cadascun es penjava al coll aquest carnet i, d'aquesta manera s'imaginaven que eren uns historiadors que estudiaven i investigaven la història del seu poble. A continuació, presentem el desenvolupament de les diferents sessions proposades mitjançant taules de contingut:

SESSIÓ 1: ELS ÍBERS

A Almassora es troba un jaciment iber anomenat Torrelló del Boverot. Així doncs, ens sembla molt important i idoni començar a estudiar i saber la història d'Almassora amb aquest poble.

Activitat. 1: El Torrelló del Boverot	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> • Reconèixer el Torrelló del Boverot. • Treballar la lletra lligada 	Descripció: <p>Comença amb una visualització 3D d'aquest poblat, amb posterior explicació. Després, realitzen una fitxa, on s'escriu Almassora i el nom del poblat.</p>
Temporalització: 13 de març – 1h	<div style="text-align: center;"> ELS ÍBERS </div> <p>A _____ trobem el...</p> <hr/> <hr/>
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> • Humans: mestra • Materials: pissarra digital i material fungible • Espacials: l'aula 	

Activitat. 2: La ciutat ibera

Objectius:

- Reconèixer on se situaven els poblats
- Assolir els termes elevat i emmurallada
- Treballar la lletra lligada

Descripció:

Comença amb una assemblea per tal d'ensenyar la informació portada a classe. A continuació es reompli una fitxa amb les paraules "elevat" i "emmurallada". A més, es dibuixa el lloc elevat amb una muralla.

Temporalització: 15 de març – 1h 15'

Recursos:

- Humans: mestra
- Materials: pantalla digital, imatges i material fungible
- Espacials: l'aula

LA CIUTAT IBERA

Estava _____ i situada a un
lloc _____.

Activitat. 3: L'art iber

Objectius:

- Reconèixer les paraules plats, punxons i àmfores
- Apreciar l'herència ibèrica
- Treballar la lletra lligada

Descripció:

Es mostra el llibre del museu municipal perquè puguin observar totes les troballes que veuran durant la visita. Després, hauran d'escriure les paraules assolides a la fitxa.

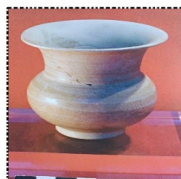
Temporalització: 21 de març - 1h

Recursos:

- Humans: mestra
- Materials: llibre, imatges i material fungible
- Espacials: l'aula

L'ART IBER

Han trobat restes de _____ ,
_____ i _____

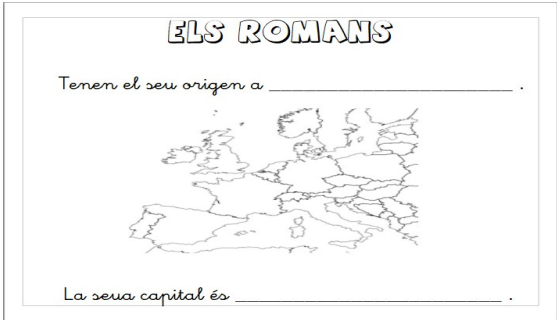

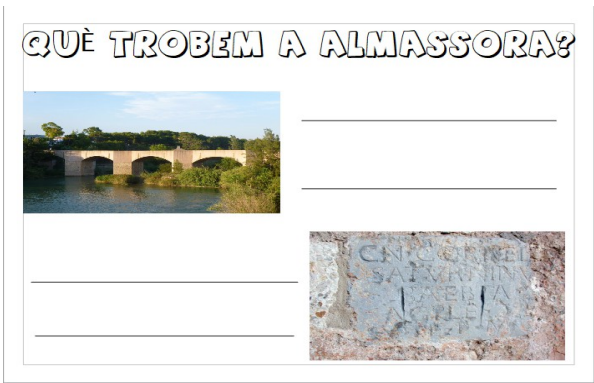
Activitat. 4: Visita al museu	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> • Respectar l'herència històrica 	Descripció: La visita consisteix a fer un recorregut amb guia per tot el museu perquè els alumnes puguin traslladar tot allò vist a classe.
Temporalització: 22 de març - 2h	
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> • Humans: mestra i guia • Espacials: museu 	

Activitat. 5: Les nostres àmfores	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> • Treballar el fang • Reproduir una figura: d'una imatge a la realitat 	Descripció: Consisteix a elaborar una àmfora amb fang perquè puguin apreciar com es feien els materials antigament. A més, els alumnes treballen d'una manera diferent l'art.
Temporalització: 23 de març - 2h	
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> • Humans: mestra • Materials: fang, pintura, pissarra digital • Espacials: aula 	

SESSIÓ 2: ELS ROMANS

Els romans també han deixat la seua senya d'identitat a Almassora, per això els alumnes aprendran de quin país provenen i quines restes s'han pogut trobar al nostre poble.

Activitat. 1: Els romans	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> Localitzar Itàlia al mapa d'Europa Establir d'on són els romans Treballar la lletra lligada 	Descripció: Consisteix a escriure al paper el nom d'Itàlia i Roma com a lloc d'origen dels romans. Abans es fa una explicació amb la pissarra digital.
Temporalització: 11 d'abril – 1h 15'	
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> Humans: mestra Materials: pissarra digital, material fungible Espacials: aula 	

Activitat. 2: Què trobem a Almassora?	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> Identificar l'herència romana Treballar la lletra lligada 	Descripció: Consisteix a escriure al paper el nom de: Pont de Sta. Quitèria i làpida de Cornelius. Abans es fa una explicació amb la pissarra digital.
Temporalització: 12 d'abril - 1h	
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> Humans: mestra Materials: pissarra digital, material fungible Espacials: aula 	

Activitat. 3: Mosaïc romà	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> Mostrar els mosaics romans Compondre un de propi 	Descripció: Consisteix a apegar diferents paperets per a crear un mosaïc i apreciar l'art romà.
Temporalització: 13 d'abril – 1h 30'	
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> Humans: mestra Materials: material fungible Espacials: aula 	

SESSIÓ 3: ELS ÀRABS

Aprofitant els recursos digitals, es fan diverses visualitzacions sobre qui eren els àrabs i què van aportar al nostre país o poble. Així doncs, les activitats proposades són les següents:

Activitat. 1: Què van inventar els àrabs?	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> Presentar les séquies com a sistema de regadiu Determinar la seua funció Treballar la lletra lligada 	Descripció: Es completa els noms de: regadiu, séquies i transportar aigua. A més es visualitzen diversos tipus de séquies (grans, menudes, amples, estretes...).
Temporalització: 17 d'abril - 1h	
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> Humans: mestra Materials: material fungible Espacials: aula 	

Activitat. 2: El reg d'Almassora

Objectius:

- Identificar els diferents sistemes de regadiu d'Almassora
- Ordenar lletres per a formar paraules

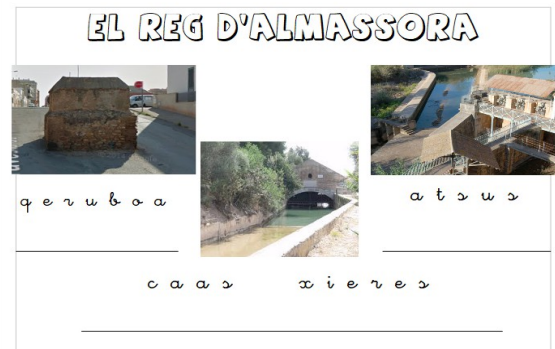
Descripció:

Ordenen les lletres de les paraules: boquera, casa de les reixes i assut.

Temporalització: 18 d'abril - 1h

Recursos:

- Humans: mestra
- Materials: material fungible
- Espacials: aula

Activitat. 3: Què ens han deixat els àrabs?

Objectius:

- Mostrar l'herència gastronòmica dels àrabs
- Relacionar imatge amb paraula

Descripció:

Consisteix a relacionar els noms de: taronges, oli d'oliva, arròs i mandonguilles.

Temporalització: 19 d'abril - 1h

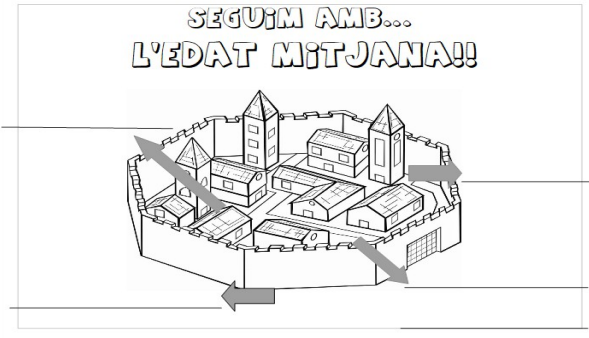
Recursos:

- Humans: mestra
- Materials: material fungible
- Espacials: aula

SESSIÓ 4: ELS CRISTIANS

Aquesta sessió comença explicant-se amb l'esquema de la ciutat típica emmurallada cristiana. Després es treballa els elements de la ciutat aplicats a Almassora elaborant una llegenda, i finalment, es fa referència a Jaume I. Així doncs, es treballarà de la següent manera:

Activitat. 1: L'Edat Mitjana	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> Identificar les parts característiques de la ciutat medieval Treballar la lletra lligada 	Descripció: Consisteix en completar els noms de: plaça, muralla, carrer estret i església
Temporalització: 24 d'abril - 1h	
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> Humans: mestra Materials: material fungible Espacials: aula 	

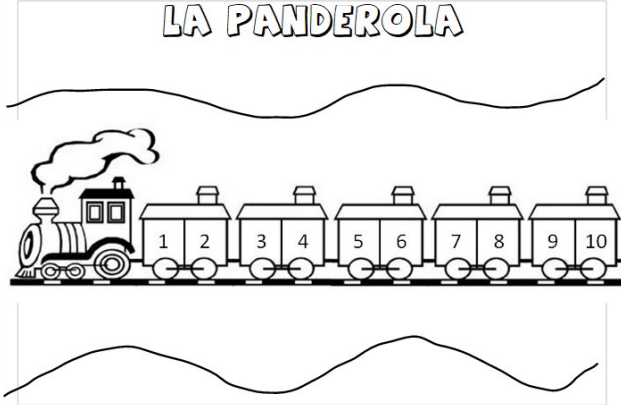
Activitat. 2: La Vila	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> Analitzar un mapa Identificar símbols de la llegenda al mapa Treballar la lletra lligada 	Descripció: Consisteix a elaborar una llegenda de les parts abans treballades al mapa de la ciutat medieval d'Almassora.
Temporalització: 25 d'abril – 1h 15'	
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> Humans: mestra Materials: material fungible Espacials: aula 	

Activitat. 3: Jaume I	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> Identificar a Jaume I com a conqueridor Treballar la lletra lligada Traslladar al paper una imatge de Jaume I 	Descripció: Consisteix a omplir l'any en el qual ens va conquerir Jaume I, repassar informació i fer un dibuix de l'estàtua que es troba al poble.
Temporalització: 26 d'abril - 1h	
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> Humans: mestra Materials: material fungible Espacials: aula 	

SESSIÓ 5: SEGLE XX

Després dels cristians, passem a l'Edat Moderna però, com que a Almassora no té aspectes rellevants durant aquesta època, hem decidit treballar el Segle XX.

Activitat. 1: Segle XX	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> Reconèixer fotografies de llocs antics del poble i identificar-los en l'actualitat 	Descripció: S'ompli el nom de: Cisneros, mercat i plaça Major.
Temporalització: 2 maig – 1h 15'	
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> Humans: mestra Materials: material fungible Espacials: aula 	

Activitat. 2: La Panderola	
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> • Reconèixer la Panderola • Memoritzar la tornada de la seua cançó • Treballar la lletra lligada 	Descripció: <p>S'ompli amb la tornada de la cançó: De Castelló a Almassora xim pum tracatrà. A més, es dibuixa una clau de sol al principi.</p>
Temporalització: 3 maig – 1h 15'	
Recursos: <ul style="list-style-type: none"> • Humans: mestra • Materials: material fungible, pissarra digital • Espacials: aula 	

L'activitat final del projecte ha sigut elaborar un mural amb tot allò après (Annex 1), de manera que els alumnes podien veure el seu treball en tot moment i, si era necessari, consultar dubtes quan siga necessari.

Pel que fa al sistema d'avaluació que s'ha utilitzat, consisteix en que els alumnes seien per grups i es passava una cartolina amb el nom de cada etapa i fotografies relacionades, els alumnes, amb aquestes mesclades, havien d'escollir les adequades per a cada cartolina. Quan finalitzaven i estava fet correctament, s'intercanviaven les diferents cartolines, de manera que tots els grups les completaven totes (Annex 2).

S'ha fet una cartolina de cada etapa però amb preguntes. Seguint el mateix model de les fotografies, els alumnes havien d'ordenar les preguntes amb les respostes correctes. D'aquesta manera, es fomentava el treball grupal i l'ajuda entre iguals (Annex 3).

Doncs bé, després d'haver avaluat els alumnes es pot considerar que el projecte ha aconseguit la seua finalitat: conèixer algunes de les diferents etapes històriques per les quals ha passat Almassora. Encara que ha sigut una avaluació grupal, com a bons mestres ens hem de fixar en cada alumne, per tant, dels vint-i-quatre que formen la classe, comptant amb dos alumnes

amb retard global del desenvolupament que no podien assolir els mateixos objectius d'aprenentatge que els seus companys, els vint-i-dos alumnes restants han completat de manera correcta els dos tipus d'instruments d'avaluació. Així doncs, podem dir que el projecte ha resultat exitós, ja que el 92% dels alumnes han assolit els objectius d'aprenentatge.

5. Conclusions

Després de portar a terme aquest projecte, hem constatat que els alumnes saben un poc més sobre la història del seu poble. Poden passejar pel carrer i apreciar l'herència que ens han deixat els nostres avantpassats. Les expectatives d'aquest eren prou altes i optimistes, ja que hi havia molta il·lusió per començar a donar-los informació sobre Almassora.

Així mateix, va sorgir la idea d'estudiar Almassora i es va començar a pensar un projecte que poguera arribar a xiquets d'Infantil. A mesura que el projecte avançava hem pogut observar que després de plantejar una activitat, hi ha una conseqüència i, ens hem adonat que a Infantil el que més agrada és fer coses amb les mans, "embrutar-se", utilitzar les TIC de manera correcta perquè puguin veure imatges de la realitat. Per què es diu açò? Perquè una de les activitats que més ha triomfat ha sigut l'activitat ibera d'elaborar una àmfora amb fang i pintar-la. Després, veure el Torrelló del Boverot en 3D, fet pel pare d'un alumne, que va vindre a explicar com ho havia fet.

Els alumnes han gaudit molt amb les eixides al Museu d'Almassora, la Murà i la sèquia de les "Llavaneres". Amb aquestes eixides han pogut comprovar que el que es fa a classe té una projecció social, que és alguna cosa important que s'ha d'estimar i cuidar. Ho podem afirmar, ja que, una xiqueta ens comentava: "el que veiem a classe ho podem veure quan passegem", B. de sis anys: "li he ensenyat a la mamà on està la sèquia que vam veure" o I. de cinc anys: "vull eixir a veure més coses"

Les conclusions són molt bones perquè hem observat com cada dia els alumnes conten a classe el que han vist el dia anterior pel carrer, qui ho va fer, etc. Això, fa que els mestres siguin un poc més feliços, ja que estem participant en el seu aprenentatge. A més, cal esmentar que molts matins, diverses mares, al deixar els alumnes a la classe, comentaven anècdotes com: M. de 32 anys: "Ahir vam anar la meua filla i jo a Mercadona i a l'eixida em va dir: mamà, mira davant que tens el trosset de muralla medieval que queda en Almassora", S. de 35 anys: "Olga, el meu fill este matí m'ha explicat què és una boquera de camí al cole quan hem passat per davant d'una.", B. de 40 anys: "Mamà, tu saps que la Vila és la part medieval d'Almassora? Té una plaça, una església, els carrers són estrets i queda un tros de muralla", J. de 33 anys: "El meu fill no para de fer àmfores a casa amb plastilina, tinc la casa plena" o J.L. de 5 anys: "Olga, el dia de la romeria

me vaig fer una foto en el pont romà de Santa Quitèria". Comentaris com aquests evidencien que els alumnes han assolit els objectius proposats.

Finalitzant, cal esmentar que tot aquest material recull tot allò que es volia mostrar als alumnes i a les famílies en un principi, pot ser amb menys eixides que s'havia pensat però, són coses que no depenen del mestre, depenen del context i del temps. A més, un dels objectius del currículum ocult és que els alumnes arribaren a estimar els seus arrels, les seues tradicions, l'herència rebuda perquè si ho arriben a fer, ells mateixos la cuidaran en un futur. Així doncs, es pot concloure aquest TFG constatant que gràcies al projecte implementat els alumnes saben un poc més sobre el lloc on viuen, qui ha viscut al seu poble anys enrere, en definitiva, qui són.

6. Bibliografia

Agut, F., Garcia, P., i Sorribes, J. (2003). *Història del nostre poble*. Almassora, Espanya: MIC.

American Psychiatric Association., Kupfer, D.J., Regier, D. A., Arango López, C., Ayuso-Mateos, J. L., Vieta Pascual, E., & Bagney Lifante, A. (2014). *DSM-5: Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales* (5a ed.). Madrid [etc.]: Editorial Médica Panamericana.

Aranda Hernando, A. M. (2003). *Didáctica del conocimiento del medio social y cultural en Educación Infantil*. Madrid, España: Síntesis.

DECRET 38/2008, de 28 de març, *pel qual s'estableix el currículum del segon cicle de l'Educació Infantil a la Comunitat Valenciana*. Diari Oficial de la Comunitat Valenciana, 5734, de 3 de abril de 2008.

Díaz, M^a del C. (2010). *Criterios y conceptos sobre el patrimonio cultural en el siglo XXI*. Córdoba, Argentina: Universidad Blas Pascal.

Fröebel, F. (1999). *La educación del hombre*. Alicante, España: Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes.

Gardner, H. (1983). *Estructuras de la mente. La teoría de las Inteligencias Múltiples*. Nueva York: Basic Books.

Prades, S., i Ramiro, E. (2015). *El medi social i cultural en Educació Infantil*. Castelló de la Plana, Espanya: Universitat Jaume I.

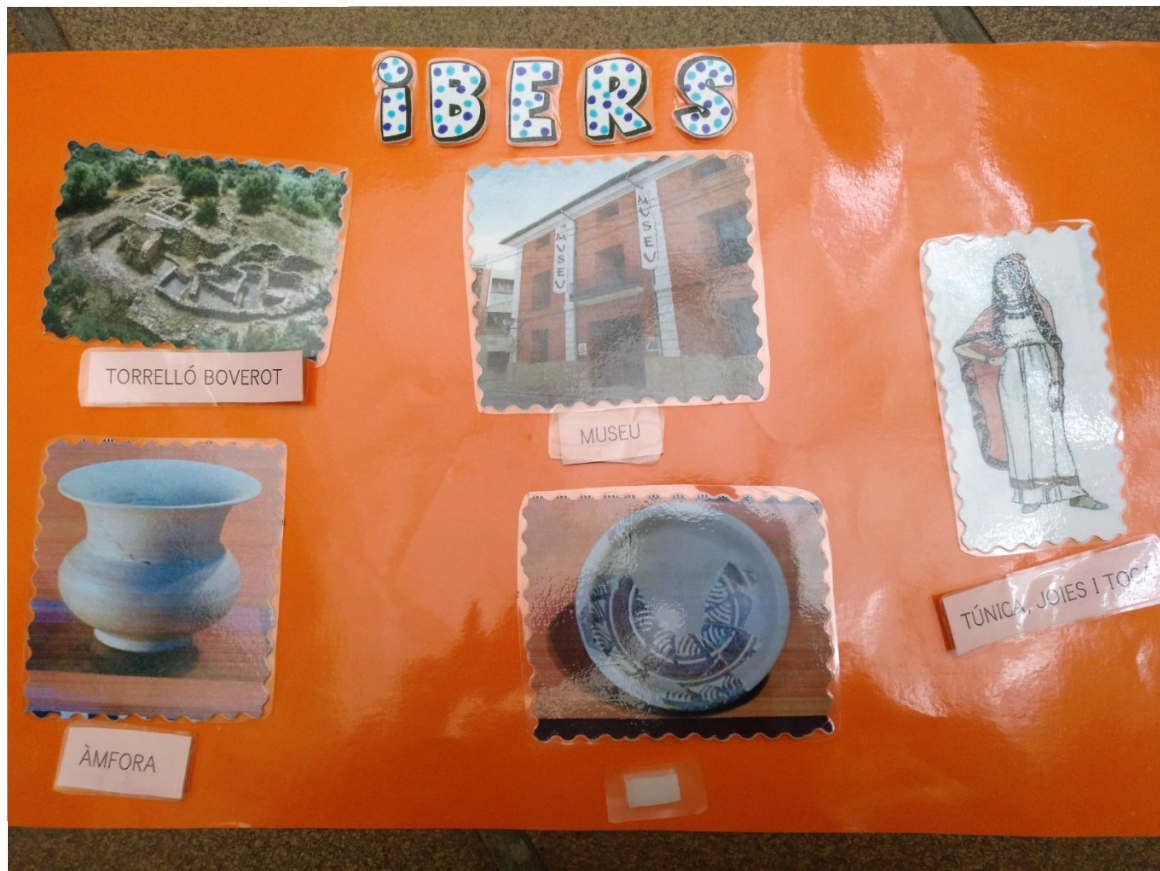
Rivero, M. P. (2011). *Didáctica de las ciencias sociales para educación infantil*. Zaragoza, España: Mira.

Wood, L., i Holden, C. (2007). *Ensenyar història als més petits*. Manresa, Espanya: Zenobita.

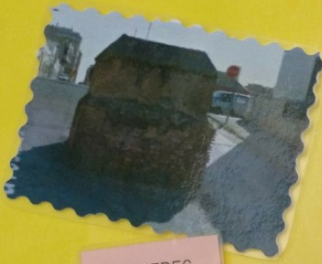
7. Annexos

Annex 1

ARABS

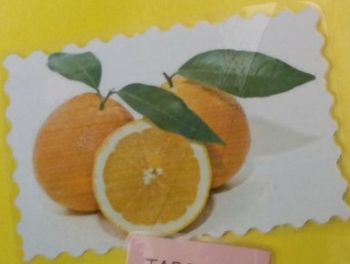
BOQUERES

CASA DE LES REIXES

ASSUT

TARONGES

SÈQUIA

EDAT MITJANA

JAUME I

PLAÇA MAJOR

CAVALLER

MURALLA

ESGLÉSIA

SEGLE XX

CISNEROS

MERCAT

PANDEROLA

ESCOLA

ROMANS

Quina és la capital d'Itàlia?

Itàlia

Què trobem a Santa Quitèria?

Pont

D'on són els romans?

Roma

Què trobem a l'església?

Làpida de Cornèlius

Decoraven les cases amb...

Mosaics

A R A B S

Què hi ha a Almassora?

Assut, Casa de les
reixes, Boqueres

Què ens han deixat?

Mandonguilles, oli
d'oliva, arròs i taronges

Què van inventar?

Les sèquies

EDAT MITJANA

Qui va ser important?

Jaume I

Quines parts té la ciutat?

Plaça, muralla,
església, carrers estrets

Quin és el lloc medieval
d'Almassora?

La Vila

Què usem per a
llegir un mapa?

Llegenda

SEGLE XX

Com és la cançó de la Panderola?

De Castelló a Almassora,
xim pum tracatrà

Quin tren era famós?

La Panderola

Quin número
són les dues XX?

20